

Zicht op kwaliteit en doelmatigheid van ondersteuning

Samenwerkingsverband V(S)O
Eemland

Meting 2

Mariska Roelofs
Rita Kennis

Projectnummer: k2024.083

© 2025 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Onderzoek	1
1.3	Aandachtspunten	1
2	Doelen samenwerkingsverband	3
2.1	Doelen ondersteuningsplan	3
2.2	Inzet doelen door scholen	4
3	Hoge kwaliteit van ondersteuning	6
3.1	Activiteiten	6
3.2	Knelpunten	7
3.3	Resultaten activiteiten	8
4	Samen naar meer inclusief onderwijs	9
4.1	Activiteiten	9
4.2	Knelpunten	9
4.3	Resultaten activiteiten	11
5	Samenwerking SWV-PO en SWV-VO	12
5.1	Activiteiten	12
5.2	Knelpunten	12
5.3	Resultaten activiteiten	13
6	Inzet passend onderwijs in de klas	14
7	Doelmatigheid aanbod aan (hoog)begaafde leerlingen	16
7.1	Inzet gericht op versterking aanbod HB binnen de school	16
7.2	Succesfactoren en knelpunten	20
8	Samenvattende conclusies	22

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het Samenwerkingsverband V(S)O Eemland wil beter zichtbaar maken hoe de doelen die gesteld zijn in het ondersteuningsplan 2023-2027, in de scholen vertaald worden naar concrete acties en met name in hoeverre de door de scholen ingezette acties en maatregelen leiden tot realisatie van deze doelen. Hiervoor heeft KBA Nijmegen een vragenlijst ontwikkeld. Deze vragenlijst is in het voorjaar van 2024 uitgezet bij en ingevuld door 21 scholen (eerste meting). Het samenwerkingsverband heeft KBA Nijmegen gevraagd in het voorjaar van 2025 een tweede meting uit te voeren.

1.2 Onderzoek

In de vragenlijst die is uitgezet voor de tweede meting, zijn – op verzoek van en in afstemming met het samenwerkingsverband – enkele aanpassingen doorgevoerd.

Net als in de eerste meting is gevraagd of de school inzet op de doelen die door het samenwerkingsverband zijn geformuleerd, op welke doelen de school inzet, welke activiteiten de school uitvoert om de doelen van het samenwerkingsverband te realiseren, hoe de activiteiten verlopen, en welke resultaten bereikt worden met de door de school ingezette activiteiten.

Aanvullend op de vragen, die zijn gesteld in de eerste meting, is de vragenlijst voor de tweede meting uitgebreid met een aantal vragen die zicht geven op twee specifieke thema's: 1) de inzet van passend onderwijs in de klas, en 2) de doelmatigheid van het aanbod aan (hoog)begaafde leerlingen.

Net als in de eerste meting is de vragenlijst uitgezet bij 21 scholen.¹ Alle scholen hebben de vragenlijst ingevuld.

De antwoorden op de vragen in de vragenlijst bieden het samenwerkingsverband aanknopingspunten voor het gesprek in de 'ronde langs de scholen' en de gesprekken die zij voert rondom de school-eigen-interventies. Tevens maakt de analyse van de uitkomsten inzichtelijk of datgene waarop is ingezet (door samenwerkingsverband en scholen) heeft bijgedragen aan realisatie van de doelen van het samenwerkingsverband.

Onderhavige rapportage geeft een beknopt overzicht van de uitkomsten van de vragenlijst.

1.3 Aandachtspunten

- De vragen in de vragenlijst zijn beantwoord over schooljaar 2023-2024 (waarvoor financiële middelen ontvangen zijn in kalenderjaar 2024).

¹ In eerste instantie was de vragenlijst ook uitgezet bij het Focus College; deze school kon de vragenlijst echter niet invullen, omdat het Focus College in schooljaar 2023-2024 – het schooljaar waarover de vragen beantwoord dienden te worden – nog niet bestond (gestart schooljaar 2024-2025).

- De uitkomsten van de vragenlijst bieden niet het volledige 'plaatje'; om goed zicht te krijgen op de inzet van de scholen dienen ook - op een andere manier verzamelde - informatiebronnen (bijv. cijfers over inzet, middelen en resultaten) meegenomen te worden.
- De rapportage geeft een beeld op samenwerkingsverbandniveau. In de gesprekken, die het samenwerkingsverband voert met de scholen, dient men nader zicht te krijgen op het beeld per school en op de verschillen tussen de scholen. Het algemene beeld op samenwerkingsverbandniveau kan als input bieden voor de gesprekken met de scholen.

2 Doelen samenwerkingsverband

2.1 Doelen ondersteuningsplan

In Ondersteuningsplan 2023-2027 (Samenwerkingsverband V(S)O Eemland, april 2023) wordt omschreven op welke gebieden het samenwerkingsverband vernieuwing en verbetering wil realiseren. Het gaat om de volgende drie ambities:

1. Hoge kwaliteit van ondersteuning;
2. Samen naar meer inclusief onderwijs;
3. Samenwerking tussen het SWV PO De Eem en SWV V(S)O Eemland.

Hoge kwaliteit van ondersteuning

Kwaliteit van ondersteuningsstructuur optimaliseren, gezamenlijke doelen formuleren, kennis delen en het schoolondersteuningsprofiel – per locatie – helder, en op basis van eenduidige uitgangspunten formuleren en jaarlijks actualiseren zodat de dekkendheid binnen het netwerk gerealiseerd wordt. Bestaande kwaliteitsinstrumenten worden verstevigd, geoptimaliseerd en geborgd.

Het stimuleren en in beeld brengen van de kwaliteit van ondersteuning wordt in de periode 2023-2027 als volgt zichtbaar:

- Het aantal verwijzingen van het VO naar het VSO neemt af.
- Door het werken volgens de PM-structuur neemt de druk op het ondersteuningsteam af en worden mentoren een belangrijke spil binnen de ondersteuningsstructuur.
- Op de website van het SWV staat een actueel overzicht van de SOP's van alle scholen.
- Het samenwerkingsverband heeft zicht op de kwaliteit van ondersteuning en relevante cijfers en kan hierover gericht rapporteren.

Samen naar meer inclusief onderwijs

De route naar meer Inclusief onderwijs is als stip op de horizon gezet, samenwerking op de scholen met de jeugdzorgpartners intensiveren, zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling, waarbij expertise en specifieke ondersteuning in de scholen georganiseerd wordt als één totaalaanbod voor alle jongeren uit de regio.

Het realiseren van intensieve samenwerking tussen regulier en voortgezet speciaal onderwijs in de periode 2023-2027 wordt als volgt zichtbaar:

- Het samenwerkingsverband heeft, samen met de belangrijkste partners, een visie op de route naar meer inclusief onderwijs ontwikkeld en de route daarnaar toe beschreven.
- Vanuit het VO worden geen of bij uitzondering leerlingen naar het VSO verwezen. De instroom in het VSO komt idealiter alleen uit het SO.
- Integrale ondersteuning wordt daar georganiseerd waar de leerling op school zit.
- Het samenwerkingsverband werkt met een nieuwe bekostigingssystematiek. Hierbij volgt het geld de leerling bij bijvoorbeeld verplaatsing naar het VSO gedurende de schoolloopbaan.
- Op elke school staat een kwalitatief goed AOJ-team. De medewerker vanuit Jeugdhulp wordt zo nodig betrokken bij de intake van nieuwe leerlingen. Elke school heeft specialistische Jeugdzorg in de school zodat begeleiding en behandeling daar plaats kan vinden (vindplaats = werkplaats).
- Kennis en ervaringen rond hoogbegaafdheid zijn geborgd binnen het SWV. De functie van expertisedrager HB is opgenomen in het SOP van de scholen.
- Het aantal jongeren dat thuiszit neemt af.

Samenwerking tussen SWV PO De Eem en SWV V(S)O Eemland

De bestaande samenwerking wordt verstevigd, geborgd en doorontwikkeld, zodat er een doorgaande lijn van ondersteuning ontstaat, er één loket is voor ouders en jongeren en er gezamenlijk beleid ontwikkeld wordt voor de ondersteuning voor leerlingen van 10 tot 14 jaar.

Het realiseren van intensieve samenwerking tussen beide SWV'en in de regio Eemland wordt in de periode 2023-2027 als volgt zichtbaar:

- Vanuit de beide, afzonderlijke identiteiten, wordt de samenwerking op de gemeenschappelijke thema's vanuit één werkorganisatie vormgegeven. Bestaande samenwerkingsvormen (w.o. OOGO, OSJ, HB) worden versterkt en geborgd en daar waar mogelijk uitgebreid (w.o. TLV-commissies, overgang po-sbao-so naar VO, TOM-tafel, Wel In Ontwikkeling).
- Er is, onder een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid, één Jongeren- en Oudersteunpunt Passend Onderwijs. Zie www.JOSEE.NU.
- Team 10-14, waarmee bedoeld wordt: bovenbouw PO/SO en onderbouw VO/VSO. We vormen een gezamenlijk team waar de ondersteuning van kinderen van 10-14 jaar afgestemd wordt. Door deze samenwerking vergroten we beiden de kennis over elkaars dekkend aanbod. In dit team vindt ook de afstemming plaats rond de thuiszitters om te blijven onderzoeken of instromen in een vorm van onderwijs mogelijk is.
- Onderwijs en (gespecialiseerde) Jeugdzorg. In ons dekkend aanbod neemt de samenwerking tussen onderwijs en zorg een steeds grotere plek in. We zetten ons in voor onderwijs-jeugd-maatwerktafels waar aan de voorkant besluitvormingsmandaat wordt gegeven aan de deelnemers, met een gezamenlijk budget. Hierdoor kunnen we snel handelen en houdt de financieringsvraag de inzet van zorg in het onderwijs niet op.
- Ondersteuningsplanraden. We onderzoeken hoe onze medezeggenschapsorganen (OPR) kunnen samenwerken, door elkaar te leren kennen en gezamenlijke besprekingen te hebben op gemeenschappelijke, overlapende en aansluitende thema's.

2.2 Inzet doelen door scholen

In de vragenlijst is aan de 21 scholen gevraagd of zij in schooljaar 2023-2024 hebben ingezet op de doelen die zijn geformuleerd door het samenwerkingsverband in het ondersteuningsplan (zie voorgaande paragraaf):

- Bijna tweederde (13) van de scholen geeft aan in te zetten op (minimaal één van) de doelen van het samenwerkingsverband;
- Acht (andere) scholen zetten eveneens in op (minimaal één van) de doelen van het samenwerkingsverband, maar geven aan daarnaast ook in te zetten op doelen/acties die *buiten* de drie doelstellingen van het samenwerkingsverband vallen;
- Geen van de scholen geeft aan enkel in te zetten op doelen/acties die *buiten* de drie doelstellingen van het samenwerkingsverband vallen.

Hieronder gaan we eerst kort in op de inzet op doelen/acties die *buiten* de doelen van het samenwerkingsverband vallen. Daarna – en in de volgende hoofdstukken – gaan we uitgebreid in op de (inzet op) doelen geformuleerd door het samenwerkingsverband.

Inzet op doelen/acties die buiten de doelen van het samenwerkingsverband vallen

De 8 scholen die (ook) inzetten op doelen/acties die buiten de doelen van het samenwerkingsverband vallen, is gevraagd waarom zij ervoor gekozen hebben om in te zetten op 'afwijkende' doelen. De volgende redenen worden naar voren gebracht:

- De leerlingpopulatie en haar ondersteuningsbehoeften vragen daarom.
- Aanvullende doelen sluiten aan op de visie van de school ten aanzien van het onderwijs en het schoolplan. Door het (natuurlijk) verloop van personeel is meer scholing nodig (geweest).
- Eigen ambities.
- Draagt bij aan het verstevigen van inclusief onderwijs.

Tevens is aan de scholen gevraagd op welke doelen/activiteiten de school heeft ingezet. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

	Meting 1	Meting 2
Activiteiten	Scholen (7)	Scholen (8)
Nascholing en trainingen (mentoren/coaches/ortho's)	5	6
Aanschaf (preventie-)programma's zoals pesten etc.	3	2
Inrichting schoolgebouw	2	5
Huur/inrichting spreekruimtes voor ortho's e/o (zorg-)ketenpartners	2	1
(RT)materialen, abonnementen	2	2
Verbouwing schoolgebouw, schoolplein	1	2
Ander doel/actie, namelijk: - Versterking pedagogische en didactische kwaliteit docenten - Inrichting schoolstructuur	-	1

Net als in de eerste meting, noemen de meeste scholen nascholing en trainingen (mentoren/coaches/ortho's). In vergelijking met de eerste meting wordt in de tweede meting iets vaker ingezet op de inrichting van het schoolgebouw². Een enkele school benoemt als knelpunt – bij de inzet gericht op de inrichting van het schoolgebouw – de financiering van het gebouw.

Op de vraag welke resultaten de scholen hebben bereikt met de activiteiten die de school heeft ingezet/uitgevoerd, wordt onder andere benoemd dat:

- jongerenwerkers zijn geïntegreerd in de school en een eigen spreekruimte hebben;
- de reeds aanwezige ondersteunings-/onderwijsstructuur, waarbij sterk wordt ingezet op preventief werken, is verstevigd;
- inclusief onderwijs – en het werken aan de doelen van inclusief onderwijs – versterkt is o.a. door het rolstoelvriendelijk worden van het gebouw en het kunnen bieden van meer specifieke ondersteuning (pro-zml leerlingen).

Inzet op doelen van het samenwerkingsverband

Zoals benoemd zetten alle (21) scholen (ook) in op (minimaal één van) de doelen van het samenwerkingsverband. Hen is gevraagd op welke specifieke doelen zij inzetten. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

	Meting 1	Meting 2
Doelen	Aantal scholen (20)	Aantal scholen (21)
Hoge kwaliteit van ondersteuning	19	18
Samen naar meer inclusief onderwijs	19	19
Samenwerking SWV-PO en SWV-VO	9	11

In de hoofdstukken hierna bespreken we hoe de scholen inzetten op de doelen en wat hun ervaringen daarbij zijn. Per hoofdstuk staat een van de doelen centraal.

² Eén van de scholen noemt als voorbeeld hierbij het creëren van een rustruimte voor leerlingen.

3 Hoge kwaliteit van ondersteuning

3.1 Activiteiten

De 18 scholen, die inzetten op een hoge kwaliteit van ondersteuning, is gevraagd welke activiteiten zij hebben uitgevoerd om dit doel – hoge kwaliteit van ondersteuning – te bereiken. Onderstaande tabel laat zien dat bijna alle scholen inzetten op het optimaliseren van de kwaliteit van de ondersteuningsstructuur, het uitvoeren van de zorgplicht bij aangemelde en zittende leerlingen, het realiseren van ondersteuning voor toegelaten leerlingen en op het organiseren van maatwerk voor leerlingen die niet binnen de bestaande zorgstructuur van de school bediend kunnen worden in de ondersteuningsbehoeften.

		Meting 1	Meting 2
Activiteiten	Speerpunt	Scholen	Scholen
Optimaliseren kwaliteit ondersteuningsstructuur	Kwaliteit	19	17
Uitvoeren zorgplicht bij aangemelde en zittende leerlingen	Doelen	19	17
Realiseren ondersteuning voor toegelaten leerlingen	Ondersteuning	19	16
Organiseren maatwerk voor leerlingen die niet binnen bestaande zorgstructuur bediend kunnen worden	Ondersteuning	19	16
Actualiseren (jaarlijks) van SOP	Kwaliteit	16	15
Verstevigen, optimaliseren en borgen kwaliteitsinstrumenten	Ondersteuning	15	7
Formuleren en stellen van gezamenlijke doelen	Doelen	14	12
Delen van kennis	Kwaliteit	13	12
Formuleren van SOP op basis van eenduidige uitgangspunten	Doelen	12	10
Andere activiteiten meting 1 : - Actieve deelname verbrede toelating; - Escaperoom voor leerlingen die een time-out nodig hebben, samenwerking met Eleos (GGZ); - Organiseren schooloverstijgend overleg met de orthopedagogen van andere scholen, om zo de kwaliteit van de ondersteuning te vergelijken en aan de hand van ervaringen van anderen te verbeteren; - Samenwerken met GGD, jongerenwerkers, gemeente, leerplicht en overige ketenpartners.		4	3
Andere activiteiten meting 2 : - Brede school project, leren en ontwikkelen van onze docenten, leerlingpopulatie in beeld en behoeften in beeld, leerhuisteam zo inrichten/ondersteunen dat de ondersteuning kan worden gegeven die nodig is voor de leerlingpopulatie; - Escaperoom voor leerlingen die een time-out nodig hebben, samenwerking met Eleos in de school maar ook buiten de school via de combi, actievare rol van de brugfunctionaris; - Structurele contacten met zorgpartners.			
Totaal		19	18

Het beeld dat uit de tweede meting naar voren komt, is grotendeels vergelijkbaar met het beeld uit de eerste meting. Enige dat opvalt is dat in de tweede meting veel minder scholen inzetten op het verstevigen, optimaliseren en borgen van bestaande kwaliteitsinstrumenten. Mogelijk hebben zij daar een jaar eerder reeds op ingezet en was daarmee verdere versteviging niet nodig (dit is een aandachtspunt voor het gesprek tussen samenwerkingsverband en scholen).

3.2 Knelpunten

Aan de scholen is gevraagd of zij in schooljaar 2023-2024 tegen knelpunten zijn aangelopen bij de uitvoering van de (in de vorige paragraaf) genoemde activiteiten en zo ja, tegen welke knelpunten. De knelpunten, die in de eerste meting – als antwoord op een open vraag – genoemd zijn door de scholen, zijn in de tweede meting via een gesloten vraag voorgelegd.

	Meting 2
Knelpunten	Aantal scholen (18)
We zijn <u>niet</u> tegen knelpunten aangelopen bij de uitvoering van de activiteiten	-
Wachttijsten bij externe hulpverlening	17
Toename aantal en complexiteit ondersteuningsvragen	16
Knelpunten in relatie tot interne organisatie (ontwikkelingen verlopen 'stroperig', vragen veel tijd, niet eenvoudig om verschillende lagen op één lijn te krijgen, tekort aan personeel, wisselingen personeel)	11
Vaardigheid docenten w.b. adequaat oppakken ondersteuningsvraagstukken	11
Veranderingen bij externe hulporganisaties (bijv. w.b. doelen, werkwijze en bezetting)	11
Werkdruk	10
Verwachtingspatroon ouders	10
Samenwerking met ouders	5
Wettelijke kaders	3
Anders	-

Duidelijk is dat bijna alle scholen – die inzetten op een hoge kwaliteit van ondersteuning – de wachttijsten bij externe hulpverlening en de toename van het aantal en de complexiteit van de ondersteuningsvragen als knelpunt ervaren. Dit komt ook naar voren in de nadere toelichting die scholen geven bij de aangekruiste knelpunten:

- Scholen ervaren echt een toegenomen complexiteit van ondersteuningsvragen; leerlingen hebben meer/andere ondersteuning nodig. Ouders hebben vaak (te) hoge verwachtingen van wat een school kan betekenen qua ondersteuning. Docenten vinden het lastig om de complexere ondersteuningsvragen adequaat op te pakken en daardoor komen veel vraagstukken terecht bij het ondersteunings-/zorgteam van de school. Vanwege de wachttijsten en veranderingen bij (en 'stroperigheid') van de externe hulpverlening kunnen de oorzaken van problematieken niet tijdig worden aangepakt, wordt de problematiek nog groter/complexer en is er meer/lander ondersteuning vanuit school nodig om uitval van de leerling te voorkomen. Dit leidt tot extra werkdruk voor zowel lesgevend als ondersteunend personeel. Kortom, de combinatie van complexere ondersteuningsvragen, (te) hoge verwachtingen van ouders, onvoldoende vaardigheid bij docenten om ondersteuningsvragen op te pakken en de wachttijsten

en veranderingen bij externe hulpverlening leidt tot problemen (voor de leerling, de ouders en de school).

- Verschillende (andere) toelichtende opmerkingen richten zich op knelpunten in relatie tot de interne organisatie. Gewezen wordt op de vele personele wisselingen en de moeilijkheid die dit onder andere met zich meebrengt in het doorvoeren en 'wortelen' van veranderingen. Het wordt al als een uitdaging ervaren om de verschillende lagen mee te krijgen in nieuwe werkwijzen en ideeën, maar de vele personeelsswisselingen maken het extra complicerend om ontwikkelingen te bestendigen.
- Met betrekking tot de vaardigheden van docenten wat betreft het adequaat oppakken van ondersteuningsvraagstukken wordt toegelicht dat dit verbetering behoeft in relatie tot inclusief onderwijs. Er is veelal veel deskundigheid in de school, waar leerlingen 'buiten het klaslokaal' van profiteren. Echter, zo wordt benoemd, idealiter biedt de school zo inclusief mogelijk onderwijs *in/binnen* de klas; dit vraagt nadere investering in de vaardigheden van docenten.

Het beeld van de genoemde knelpunten is vergelijkbaar met het beeld dat naar voren kwam uit de eerste meting.

3.3 Resultaten activiteiten

Aan de scholen is gevraagd welke resultaten bereikt zijn met de activiteiten, die de school heeft ingezet/uitgevoerd om het doel 'hoge kwaliteit van ondersteuning' te realiseren. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

	Meting 1	Meting 2
Resultaat	Scholen (19)	Scholen (18)
Mentor is belangrijke spil in ondersteuningsstructuur	16	11
SOP is geactualiseerd	15	12
Aantal verwijzingen naar VSO is gedaald	12	10
Druk op ondersteuningsteam is verminderd	5	3
Aantal verwijzingen naar tussenvoorzieningen is gedaald	nvt ¹	4
Anders, namelijk (meting 1): • Meer inzet op preventie • Samenwerking en afstemming Anders, namelijk (meting 2): • Binnen school Onderwijs Specialistische Jeugdzorg (OSJ), die specifieke kennis meebrengt, in vaste dienst • Breder repertoire van ondersteuning (maatwerkcoördinator, taalcoach) • Leerlingen blijven in beeld en hebben een (aangepaste) schoolgang • Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte zijn binnenboord gehouden en expertise van zorgteam is toegenomen • Meer leerlingen hebben op school begeleiding kunnen krijgen • School (docenten, mentoren en ondersteuningsteam) is flexibeler geworden in het gezamenlijk binnenboord houden van leerlingen	6	6

1. Niet als optie (resultaat) voorgelegd in de vragenlijst van meting 1.

Opvallend is dat in de tweede meting alle genoemde resultaten door minder scholen zijn aangekruist dan in de eerste meting.

4 Samen naar meer inclusief onderwijs

4.1 Activiteiten

Aan de 19 scholen, die inzetten op samen naar meer inclusief onderwijs, is gevraagd welke activiteiten zij hebben uitgevoerd om dit doel te bereiken. De meeste scholen (16 van de 19) noemen het organiseren van expertise en specifieke ondersteuning in de school. In iets mindere mate (ook in vergelijking met de eerste meting) noemen scholen het intensiveren van de samenwerking tussen school en jeugdzorgpartners en het zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling van leerlingen. Een minderheid van de scholen (3 van de 19) zet in op intensivering van de samenwerking met het speciaal onderwijs.

	Meting 1	Meting 2
Activiteiten	Scholen (19)	Scholen (19)
Intensiveren samenwerking school en jeugdzorgpartners	18	13
Organiseren expertise en specifieke ondersteuning in de school	16	16
Zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling	11	10
Intensiveren samenwerking tussen school en speciaal onderwijs	6	3
Anders, namelijk (meting 1): • Niveau basisondersteuning omhoog • Speerpunt leskwaliteit omhoog	2	6
Anders, namelijk (meting 2): • Actieve samenwerking met samenwerkingsverband • Betrokken bij Pro ZML en project verbrede toelating • Een TimeOut ruimte • Opstarten, uitvoeren en verbeteren schooleigen voorziening (3x; waaronder een schooleigen voorziening – genaamd CoachLab – die potentiële thuiszitters 'binnenboord' beoogt te houden en een schooleigen voorziening voor internaliserende en externaliserende problematiek) • Voortzetting pilots (jongerenwerkers) met subsidie gemeente • Ondersteuning – ingezet m.b.v. NPO-gelden – borgen in de organisatie		

4.2 Knelpunten

Aan de scholen is gevraagd of zij in schooljaar 2023-2024 tegen knelpunten zijn aangelopen bij de uitvoering van de (in de vorige paragraaf) genoemde activiteiten en zo ja, tegen welke knelpunten. De knelpunten, die in de eerste meting – als antwoord op een open vraag – genoemd zijn door de scholen, zijn in de tweede meting via een gesloten vraag voorgelegd.

	Meting 2
Knelpunten	Aantal scholen (19)
We zijn <u>niet</u> tegen knelpunten aangelopen bij de uitvoering van de activiteiten	1
Toename aantal en complexiteit ondersteuningsvragen	14
Wachttijsten bij externe hulpverlening	13
Knelpunten in relatie tot interne organisatie (ontwikkelingen verlopen 'stroperig', vragen veel tijd, niet eenvoudig om verschillende lagen op één lijn te krijgen, tekort aan personeel, wisselingen personeel)]	11
Werkdruk	8
Samenwerking met externe partners	8
Vaardigheid docenten w.b. adequaat oppakken ondersteuningsvraagstukken	7
Veranderingen bij externe hulporganisaties (bijv. w.b. doelen, werkwijze en bezetting)	7
Wettelijke kaders	2
Anders, namelijk: • Scholen zijn niet flexibel in eventuele overstap. • Verwachtingen van ouders/derden, verschil van interpretatie van regels/beleid t.a.v. inclusief onderwijs	2

Net als in het vorige hoofdstuk, waar het ging over het doel 'hoge kwaliteit van ondersteuning', komt ook hier naar voren dat de meeste scholen knelpunten ervaren als gevolg van de toename van het aantal en de complexiteit van de ondersteuningsvragen van leerlingen en als gevolg van de wachttijsten bij externe hulpverlening³. Ook knelpunten in relatie tot de interne organisatie (zoals o.a. 'stroperig' verloop van ontwikkelingen, personeelstekorten en -wisselingen) worden door veel scholen genoemd. Verschillende keren wordt ook expliciet aangegeven dat bij het doel 'Hoge kwaliteit van ondersteuning' en het doel 'Samen naar meer inclusief onderwijs' (logischerwijs) dezelfde knelpunten een rol spelen. Net als eerder naar voren kwam, benadrukken verschillende scholen in de gevraagde toelichting vooral ook de *combinatie* van verschillende knelpunten die de uitvoering van de activiteiten – gericht op het realiseren van de genoemde doelen – moeilijk maakt.

- Complexe ondersteuningsvragen gaan vaker de expertise van docenten/mentoren en ondersteuningsteam te boven (zoektocht wat mag/kan je wel/niet vragen van mentor/docent);
- Weinig tijd/ruimte voor deskundigheidsbevordering docenten/mentoren als gevolg van andere zaken die aandacht vragen en nopen tot direct handelen;
- Inzet van en samenwerking met externe hulpverlening is noodzakelijk, maar niet (tijdig) mogelijke vanwege wachttijsten en/of andere knelpunten in relatie tot externe hulpverlening (bijv. school heeft te maken met verschillende partijen - afhankelijk van woonplaats leerlingen - met verschillen in werkwijze en efficiëntie, implementatie van project hulpverlening (jongerenwerkers) in de school verloopt stroef);
- De combinatie van factoren zorgt ervoor dat leerlingen niet of (veel) te laat de benodigde specifieke ondersteuning en hulp krijgen.

³ De wachttijsten bij MetMaya worden in dit kader een paar keer expliciet genoemd.

4.3 Resultaten activiteiten

Aan de scholen is gevraagd welke resultaten bereikt zijn met de activiteiten, die de school heeft ingezet/uitgevoerd om het doel 'samen naar meer inclusief onderwijs' te realiseren. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

	Meting 1	Meting 2
Resultaat	Scholen (19)	Scholen (19)
Integratie van ondersteuning binnen de school	18	15
Kwalitatief goed AOJ-team in de school	15	11
Kennis en ervaring rond hoogbegaafdheid geborgd in de school	9	9
Aantal thuiszitters is gedaald	8	4
Specialistische jeugdzorg in de school	8	7
Aantal TLV's is gedaald	nvt ¹	7
Minder verwijzingen naar vso	nvt ¹	10
Toename zij-instroom van leerlingen vanuit vso	nvt ¹	5
Anders, namelijk (meting 1): - Aantal TLV's is gedaald - Minder leerlingen naar vso Aandachtspunten: - Wachtlijsten, capaciteit, personele wisselingen, bereikbaarheid - Preventieve aanpak, aanpak verzuim, 'normaliseren' - Individue-gerichte werkwijze Anders, namelijk (meting 2): - Kennisvergroting/deskundigheidsbevordering bij mentoren op het gebied van hoogbegaafdheid - TLV's en verwijzingen naar vso niet speciaal gedaald, maar wel gelijk gebleven, terwijl de problematiek groter wordt (je zou dus een stijging verwachten). - Een aantal leerlingen heeft minder verzuim gehad.	6	3

1. Niet als optie (resultaat) voorgelegd in de vragenlijst van meting 1.

5 Samenwerking SWV-PO en SWV-VO

5.1 Activiteiten

Aan de 11 scholen, die inzetten op samenwerking tussen SWV PO De Eem en SWV V(S)O Eemland, is gevraagd welke activiteiten zij hebben uitgevoerd om dit doel te bereiken.

	Meting 1	Meting 2
Activiteiten	Scholen (9)	Scholen (11)
Verbinding van de ondersteuning po/vo	8	8
Aandacht in OPP's voor aansluiting po/vo	8	7
Anders, namelijk (meting 1): • Expertisebijeenkomst voor po (IB'ers, leerkrachten) • Warme overdracht, gaan naar basisscholen toe	3	1
Anders, namelijk (meting 2): • Warme overdracht zo goed mogelijk vormgeven		

5.2 Knelpunten

Aan de scholen is gevraagd of zij in schooljaar 2023-2024 tegen knelpunten zijn aangelopen bij de uitvoering van de (in de vorige paragraaf) genoemde activiteiten en zo ja, tegen welke knelpunten. De knelpunten, die in de eerste meting – als antwoord op een open vraag – genoemd zijn door de scholen, zijn in de tweede meting via een gesloten vraag voorgelegd.

	Meting 2
Knelpunten	Aantal scholen (11)
We zijn <u>niet</u> tegen knelpunten aangelopen bij de uitvoering van de activiteiten	4
Informatie overgedragen vanuit PO is onvolledig of kwalitatief onvoldoende	6
Niet altijd een warme overdracht	4
Informatievoorziening vanuit vo over verwachtingen, proces en procedures is onvoldoende	2
Moeilijk om op één lijn te komen met basisschool	2
Moeilijk om contact met basisscholen te onderhouden	2
Onbekendheid met praktijkonderwijs bij PO	2
Anders, namelijk: • Missende documenten, behoorlijke tijdsinvestering in het achternagaan van stukken en informatie.	1

Twee scholen geven een nadere toelichting. Benoemd wordt dat bij de overdracht de dossiers niet altijd 'op orde' zijn, belangrijke functionele en noodzakelijke informatie (bijv. over classificaties of ontwikkelingsproblematiek) niet altijd (volledig) meekomt en/of er documenten ontbreken (over diagnostiek). Bij een (klein) aantal leerlingen is geen warme overdracht geweest. Als verbeterpunt

wordt (ook) genoemd de screening of een leerling gebaat is bij bijzondere hoogbegaafdheidsondersteuning. De toelichting wijst ook op positieve aspecten; de intensieve warme overdracht gaat doorgaans heel goed, er is sprake van wederzijds vertrouwen, er liggen duidelijke verwachtingen naar elkaar, docenten uit het brugklasteam en het ondersteuningsteam zijn goed betrokken.

5.3 Resultaten activiteiten

Aan de scholen is gevraagd welke resultaten bereikt zijn met de activiteiten, die de school heeft ingezet/uitgevoerd om het doel 'samenwerking SWV-PO en SWV-VO' te realiseren. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

	Meting 1	Meting 2
Resultaat	Scholen (9)	Scholen (11)
Contact met basisscholen over aansluiting van de ondersteuning	9	10
In OPP's wordt ingegaan op aansluiting po/vo	7	5
Contact met SO over de mogelijkheid dat leerlingen in de overgang doorstromen naar regulier VO	nvt ¹	6
Anders, namelijk (meting 1): - School participeert in BAVO (visieontwikkeling kansrijk adviseren) Aandachtspunten: - Informatie bij overdracht niet altijd compleet/goed - Contact op basis van casuïstiek (individuele gevallen) - Voorlichting, kennisdeling, gezamenlijk overleg - Aannamemoment cruciaal voor ondersteuning en/of selectie	2	-

1. Niet als optie (resultaat) voorgelegd in de vragenlijst van meting 1.

6 Inzet passend onderwijs in de klas

Elke school heeft in 2025 een beschikking gekregen voor het versterken van passend onderwijs in de klas. Aan de scholen is gevraagd hoe de school ervoor zorgt dat de leerling in de klas profiteert van passend onderwijs.

Van de 21 scholen, die de vragenlijst hebben ingevuld, geven bijna alle (20) scholen aan dat het budget dat hun school heeft gekregen – voor het versterken van passend onderwijs in de klas – reeds is ingezet. Slechts één school geeft aan dat het budget (nog) niet is ingezet.

- Aan de scholen – die het budget reeds hebben ingezet – is gevraagd op welke wijze dit budget is ingezet op de school, gericht op het betrekken bij en professionaliseren van docenten op het gebied van passend onderwijs in de klas.
- Aan de school – die het budget (nog) niet heeft ingezet – is gevraagd op welke wijze de school *van plan is* het budget in te zetten.

Wijze van (geplande) inzet	Aantal scholen budget reeds ingezet (20)	Aantal scholen budget (nog) niet ingezet (1)
We zetten interne deskundigen in om docenten (extra) te ondersteunen	15	-
We organiseren scholing(en)	14	-
We zetten externe deskundigen in om docenten (extra) te ondersteunen	9	1
We organiseren intervisiebijeenkomsten	8	1
We zetten (extra) onderwijsassistenten in	7	-
Anders, namelijk: • Medewerker interne voorziening had (ook) de opdracht docenten te observeren en te coachen • Meer ondersteuning van orthopedagoog en psycholoog • Klas met extra voorzieningen is opgestart • Geplande inzet (volgend schooljaar): werken met kernteams, waar ook mentorcoaches in zitten. Deze mentorcoaches hebben een ondersteunende rol voor de coaches. Wij gaan deze mentorcoaches trainen.	3	1

De scholen die aangeven scholing(en) te organiseren, is gevraagd welke scholing(en) zij hebben ingezet / inzetten. Dit levert de volgende antwoorden op:

- Jeugdcultuur, omgaan met weerstand, didactisch coachen;
- Coachingsbijeenkomsten met interne en externe deskundigen, die scholing verzorgen op het gebied van: omgaan met stress en prestatiedruk. Daarnaast zijn we verbonden met de GGD op het gebied van de Gezonde School/Welbevinden. Daarmee gaan we de mentoren binnen de school scholen. Bekostigen van studie of scholingsbijeenkomsten van de leerlingcoaches op het gebied van verdere deskundigheidsbevordering;
- Deskundigheidsbevordering door interne experts;
- Groepsdynamiek (inmiddels eigen trainer opgeleid), formatief handelen (eigen trainer opgeleid), mentorprogramma's klas 1 en 2 in Leer- & Veerkracht;
- Er is een divers aanbod voor docenten en mentoren. Dat varieert van scholingen m.b.t. bijvoorbeeld Positive Behavior Support (PBS), executieve functies en didactisch coachen (verplicht voor alle docenten en mentoren). Ook is er tijdens een schoolbrede pedagogische

studiedag voor alle collega's een lezing verzorgd door Steven Pont over het puberbrein. Ook de leden van het ondersteuningsteam organiseren af en toe bijeenkomsten om collega's te scholen over specifieke ondersteuningsonderwerpen;

- Motivatie vergroten bij leerlingen, veerkrachtige teams is veerkrachtige leerlingen, BASTA!, groepsdynamica, HB-scholing voor coaches;
- Scholing op het gebied van AI (welke invloed heeft AI op onderwijs en zorg/ondersteuning), deskundigheidsbevordering voor mentoren op het gebied van hoogbegaafdheid, training gespreksvaardigheden voor mentoren en leerlinggebonden OOP;
- Straatcultuur en omgaan met externaliserend gedragsproblematiek;
- Studiedagonderdeel over traumasensitief lesgeven door OSJ'er (Onderwijs en Specialistische Jeugdhulp);
- Taalontwikkelingsstoornis-circuit, scholing vanuit De Kleine Prins;
- Training van mentoren gericht op ASS, ADHD, HB, faalangst, NIO, meldcode; verdere training intern van het ondersteuningsteam gericht op HB en faalangstreductie;
- Verbindend gezag en geweldloze communicatie.

7 Doelmatigheid aanbod aan (hoog)begaafde leerlingen

In september 2023 heeft Samenwerkingsverband V(S)O Eemland subsidie aangevraagd in het kader van de HB-subsidie 23-24-25. De subsidie is in december 2023 toegekend en heet 23-24-25, maar de activiteiten en uitgaven vinden plaats in 24-25-26.

De besteding van de subsidie vindt plaats in overleg met de scholen die mavo-havo-vwo-gymnasium-onderwijs bieden. De nieuwe periode heeft drie focusgebieden:

1. Versterking van het aanbod
Iedere school heeft in haar schoolbeleid uren taakrealisatie voor een HB-specialist opgenomen. De HB-specialist geeft samen met het management vorm aan het schoolbeleid voor hoogbegaafde leerlingen en neemt verantwoordelijkheid in verdere implementatie van het aanbod. Dit aanbod richt zich naast cognitieve uitdaging, aanvullend op leervaardigheden (extra ondersteuning) en waar nodig op sociaal emotionele begeleiding (intensieve extra ondersteuning).
2. Complexe ondersteuning
3. Doorgaande lijn PO-VO

Op verzoek van het Samenwerkingsverband V(S)O Eemland richten de vragen in de vragenlijst zich op het eerste focusgebied: versterking van het aanbod (in kalenderjaar 2024). Van de 21 scholen hebben 17 scholen (mavo, havo, vwo en/of gymnasium) de vragen over de versterking van het aanbod ingevuld (de overige scholen bieden enkel praktijkonderwijs en/of vmbo-b/k/g en krijgen geen subsidie).

7.1 Inzet gericht op versterking aanbod HB binnen de school

Aan de scholen die mavo-havo-vwo-gymnasium-onderwijs bieden, is gevraagd welke inzet er in kalenderjaar 2024 – vanuit het budget HB en/of in aanvulling met eigen middelen – is gepleegd, ter versterking van het aanbod HB binnen de school. De volgende tabel geeft een overzicht.

Wijze van inzet	Aantal scholen (17)
(Grote) inzet expertisedrager HB	13
Individuele begeleiding voor (hoog)begaafden	11
Opstellen en/of aanpassen HB-beleid	7
Versnellen (werken aan leerstof bedoeld voor oudere leerlingen)	6
Verrijking van de lesstof	5
Arrangementen voor (hoog)begaafden die dreigen uit te vallen of thuis zitten	5
Differentiatie in de lessen	4
Groepsgewijze begeleiding voor (hoog)begaafden	4
Arrangementen met extra ondersteuning en begeleiding voor dubbel bijzondere leerlingen	4
Compacten van de lesstof	2
Deeltijd groepsonderwijs voor (hoog)begaafden	2
Activiteit(en) t.b.v. een soepele overgang van po naar vo	2
'Tussenjaar' tussen het PO en VO voor (hoog)begaafden ⁴	2
Versnellen (klas overslaan)	-
Voltijd groepsonderwijs voor (hoog)begaafden	-
Anders	-

De meeste scholen versterken het aanbod HB door de (grote) inzet van de expertisedrager HB en/of zetten in op individuele begeleiding voor (hoog)begaafden.

De scholen die een nadere toelichting geven, benoemen de inzet van één of meerdere medewerkers met specifieke deskundigheid en expertise op het gebied van (hoog)begaafdheid; deze medewerkers bieden (individuele) ondersteuning en begeleiding aan zowel leerlingen als docenten (en maken soms ook HB-beleid). Daarnaast wijzen de scholen op bepaalde mogelijkheden en/of voorzieningen voor (hoog)begaafde leerlingen, zoals: differentiatie in (bepaalde) lessen, aanbod lesstof op hoger niveau, extra uitdaging (zoveel mogelijk) binnen de reguliere lessen, vervroegd examen, peergroups, aanbod masterclasses, alternatieve dagbesteding voor dubbel bijzondere leerlingen en Coachlab (een schooleigen voorziening ter voorkoming van thuiszitters).

Rol expertisedrager HB

Van de 17 scholen hebben 14 scholen de functie van expertisedrager HB opgenomen in het schoolondersteuningsprofiel (SOP) van de school. De overige (3) scholen hebben deze functie niet opgenomen in het SOP. Redenen die hiervoor genoemd worden, zijn dat de (vmbo-)school – op dit moment – geen (hoog)begaafde leerlingen heeft ('komt niet voor op het vmbo) of dat het SOP volgend schooljaar (2025-2026) wordt aangepast aan de hand van het nieuwe format van het samenwerkingsverband.

Op de vraag wat de rol/functie is van de expertisedrager HB in de school geven de meeste scholen aan dat de expertisedrager HB deelneemt in kennisnetwerk(en) (binnen of buiten het samenwerkingsverband), HB-beleid opstelt, aanpast en/of aanscherpt, docenten ondersteunt bij het

⁴ Het gaat om Intermezzo en Parnassos.

bieden van een passend aanbod voor HB-leerlingen en hoogbegaafdheid bij leerlingen (helpt) signaleren. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Rol/functie expertisedrager HB in de school	Aantal scholen (17)
Deelname in kennisnetwerk(en) (binnen of buiten het samenwerkingsverband)	12
Opstellen, aanpassen en/of aanscherpen HB-beleid	11
Docenten ondersteunen bij bieden passend aanbod voor HB-leerlingen	11
Hoogbegaafdheid bij leerlingen (helpen) signaleren	10
Professionals in de school informeren over het HB-beleid en HB (signalering, aanbod e.d.)	8
Afstemmen met evt. betrokken (externe) HB-deskundigen	7
Communicatie met HB-leerling en ouders	6
Monitoren (afspraken over) aanbod voor HB-leerlingen	6
Anders	-

Duidelijk is dat de zichtbaarheid, merkbaarheid en herkenbaarheid van de expertisedrager HB – voor zowel onderwijsprofessionals (docenten, ondersteuningscoördinatoren, etc.) als voor HB-leerlingen en hun ouders – beter kan. Van de 17 scholen geeft slechts een klein aantal scholen aan dat de expertisedrager HB (zeer) goed zichtbaar en herkenbaar aanwezig is voor onderwijsprofessionals in de school en voor HB-leerlingen en hun ouders.

Is de expertisedrager HB zichtbaar, merkbaar en herkenbaar aanwezig?	(Zeer) goed	Voldoende	(Nog) onvoldoende
	Aantal scholen (17)		
- voor onderwijsprofessionals in de school	3	8	6
- voor HB-leerlingen en hun ouders	3	11	3

Aan de scholen die aangeven dat de expertisedrager HB (zeer) goed of voldoende zichtbaar is voor *onderwijsprofessionals* in de school, is gevraagd op welke manier dit gerealiseerd is. Be- noemd wordt dat:

- de expertisedrager HB gefaciliteerd wordt (tijd) om de taak goed te kunnen uitvoeren;
- intern nadrukkelijk wordt gecommuniceerd over de (rol van de) expertisedrager HB (in team-overleggen, werkgroepen, via de nieuwsbrief, etc.);
- de expertisedrager HB ook zelf expliciet en structureel kennis en expertise deelt in overleggen/bijeenkomsten en (individueel) met collega's;
- de expertisedrager HB scholingsmomenten/trainingen organiseert voor collega's.

De zichtbaarheid en herkenbaarheid voor *HB-leerlingen en hun ouders* is gerealiseerd door:

- communicatie over (en door) de expertisedrager HB bijv. op de website, op het ouderportaal, in de schoolgids, op open dagen en op (speciale HB-) ouderavonden (mentoren, andere onderwijsprofessionals en de expertisedrager HB zelf hebben hier een rol in);
- de expertisedrager HB te betrekken bij het kennismakingsgesprek in het aannameproces;
- ouders uit te nodigen voor een gesprek met de expertisedrager HB op het moment dat individuele ondersteuning van de leerling door de expertisedrager wordt ingezet en/of een OPP wordt vastgesteld.

Dit zorgt ervoor dat onderwijsprofessionals in de school en HB-leerlingen en hun ouders weten dát er een expertisedrager HB is en wie dat is (of wie de expertisedragers zijn).

Redenen waarom het bij bepaalde scholen nog onvoldoende gelukt is om de zichtbaarheid en herkenbaarheid voor onderwijsprofessionals in de school en voor HB-leerlingen en hun ouders te realiseren, zijn als volgt:

- De urgentie is minder, omdat er momenteel op de school geen of slechts zeer weinig (hoog)begaafde leerlingen zijn;
- De focus ligt op de school niet op de (hoog)begaafde leerlingen, omdat andere zaken (aanwezige problematiek) meer aandacht vragen;
- De rol van expertisedrager HB binnen het ondersteuningsteam is relatief nieuw en het SOP is nog niet bijgesteld.

Opleiding en expertisevergroting

Van de 17 scholen, die subsidie hebben gekregen voor het versterken van het aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen, geven er 12 aan dat de expertisedrager HB van hun school de Novilo-opleiding Talentbegeleider Voortgezet Onderwijs heeft gevolgd. Aan de overige scholen is gevraagd waarom de expertisedrager HB de Novilo-opleiding niet gevolgd heeft; een paar scholen wijzen erop dat de expertisedrager HB een andere relevante opleiding heeft gevolgd (bijv. Master Special Educational Needs (SEN) in HB, ECHA/RITHA-opleiding).

Zes scholen hebben aangegeven wat de expertisedrager HB (na de Novilo-opleiding) heeft gedaan aan *vergroting van de eigen expertise*. Genoemd worden: volgen en afronden andere scholingen (o.a. RITHA Practitioner, RITHA Specialist, orthopedagogiek), volgen trainingen, lezen relevante literatuur, kennis uitwisselen met coaches/mentoren en externen, toepassing expertise in de praktijk (en daarvan leren).

Negen scholen hebben aangegeven wat de expertisedrager HB (na de Novilo-opleiding) heeft gedaan aan *expertisevergroting van andere professionals in de school*. Genoemd worden: kennisdeling, kennis- en informatie-uitwisseling, (bij)scholing/trainingen georganiseerd, collega's gestimuleerd tot volgen van (bij)scholing/trainingen. Enkele scholen geven aan waar de kennisdeling, scholing e.d. inhoudelijk op gericht waren: bijv. op differentiatie binnen de lessen om alle leerlingen te kunnen bedienen of op de inzet van (ontwikkelde) werkvormen voor (hoog)begaafde leerlingen.

Borging van kennis, ervaringen en expertise op het gebied van (hoog)begaafdheid gebeurt in de meeste scholen door kennis over te dragen van de expertisedrager HB naar de docenten en mentoren. De volgende tabel geeft een overzicht van de manieren waarop scholen kennis, ervaringen en expertise borgen in de school.

Manier van borging kennis/ervaringen/expertise in de school	Aantal scholen (17)
Kennisoverdracht van expertisedrager HB naar docenten/mentoren	11
Scholing van anderen dan de expertisedrager op thema HB	8
Eenduidig vastleggen van beleid op thema HB	6
HB als thema opnemen op studiedagen	6
Eenduidig vastleggen van procedures/werkwijzen op thema HB	5
Anders, namelijk: • In persoonlijke begeleiding van mentoren/docenten • Op het moment dat er een (hoog)begaafde leerling op school is, zal de expertise van de HB-specialist ingezet worden om de andere medewerkers te scholen. • Er is voor gekozen om (hoog)begaafdheid niet iets 'speciaals' in de school te laten zijn, maar het integraal op te nemen in het ondersteuningsaanbod. Met twee orthopedagogen is er voldoende kennis aanwezig om in te spelen op individuele leerlingen.	3

7.2 Succesfactoren en knelpunten

Succesfactoren

Aan de scholen is gevraagd wat goed verloopt in relatie tot de versterking van het HB-aanbod, waarom dit goed verloopt en wat succesfactoren zijn. De gegeven antwoorden zijn in te delen in de volgende hoofdpunten:

- **Zichtbaarheid van en begeleiding door HB-specialist(en):** De expertisedrager(s) HB / HB-specialist(en) zijn beter zichtbaar en bieden ondersteuning en begeleiding aan zowel (hoog)begaafde leerlingen als docenten. Zij leggen makkelijk contact met docenten, zorgen voor een goede communicatie en korte lijnen, laten een grote betrokkenheid zien ('intrinsiek gemotiveerd') en fungeren als een soort katalysator voor versterking van het HB-aanbod.
- **Noodzaak en draagvlak:** Benoemd wordt dat (ook) steeds meer docenten de noodzaak zien voor versterking van het aanbod, dat er draagvlak is voor het HB-aanbod, het thema HB steeds meer aandacht krijgt en dat teams/mentoren/docenten steeds meer betrokkenheid, verantwoordelijkheid en bereidheid voelen om onderwijs, didactiek en pedagogiek op (hoog)begaafde leerlingen toe-/aan te passen.
- **Kennis en begrip:** Er ontstaat steeds meer kennis, expertise en begrip ten aanzien van (hoog)begaafdheid en de behoeften van (hoog)begaafde leerlingen. Kennis en expertise worden gedeeld, uitgewisseld, overgedragen en opgebouwd; docenten volgen (bij)scholingen en trainingen.
- **Facilitering:** Genoemd worden als succesfactoren steun vanuit de schoolleiding voor het versterken van het HB-aanbod, maar ook de steun, betrokkenheid en aansturing vanuit het samenwerkingsverband op dit thema. Men benoemt tijd en 'organisatieruimte' als belangrijke aspecten om versterking van het HB-aanbod tot stand te brengen.
- **Borging:** De aandacht voor (hoog)begaafdheid is steeds beter geborgd. HB-aanbod is in het (totale) onderwijs- en ondersteuningsaanbod opgenomen en het thema komt steeds vaker (structureel) terug in vergaderingen en besprekingen. Aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen wordt niet meer *alleen* geboden door het ondersteuningsteam, maar heeft de aandacht in de gehele school ('het hoort bij het onderwijs').

Knelpunten

Op de vraag wat minder goed verloopt in relatie tot de versterking van het HB-aanbod en waarom dit minder goed loopt, worden de volgende aspecten naar voren gebracht:

- **Beleid:** Een paar keer worden knelpunten in relatie tot beleid genoemd. Er zijn veel initiatieven gericht op versterking van het HB-aanbod, maar deze kunnen steviger verankerd worden in een beleidsplan. Het beleid is onvoldoende geschreven vanuit de kracht en sterkte van (hoog)begaafdheid (maar meer vanuit een 'zorg'-oorzaak). Een ander aandachtspunt is de regelmatige evaluatie en (op basis daarvan) actualisatie van het beleid.
- **Tijd en prioriteit:** De wil is er vaak wel, maar het ontbreekt aan tijd, (denk)ruimte, capaciteit en prioriteit om het HB-aanbod te versterken. De werkdruk is hoog en er zijn veel verschillende/andere 'prioriteiten'.
- **Kennis en expertise van docenten:** Niet alle docenten beschikken over voldoende kennis en expertise om de verschillende typen (hoog)begaafde leerlingen (o.a. onderpresteerders) te herkennen/signaleren en om hen een passend aanbod te doen in de lessen (differentiatie, aanpassen curriculum, verrijken, compacten, versnellen). Toch komen er vanuit de teams weinig vragen/verzoeken tot ondersteuning van mentoren/docenten (ondersteuningsverzoeken zijn minimaal, vraagarticulering van teams kan versterkt worden).
- **Motivatie (hoog)begaafde leerling:** Benoemd wordt dat (hoog)begaafde leerlingen niet altijd even gemotiveerd zijn voor extra ondersteuning en/of geen andere behandeling/schoolwerk willen.

Inzet op verbetering

De scholen geven aan op verschillende manieren in te zetten op verbetering. Genoemd worden:

- Opstellen, evalueren en/of actualiseren van beleid;
- Plannen van kennis- en expertisedeling, maar ook stimuleren en organiseren van scholing(en), intervisie en casusbesprekingen;
- Prioriteiten stellen en keuzes (durven) maken;
- Tijd en ondersteuning bieden aan docenten/mentoren gericht op versterking HB-aanbod;
- Ouders betrekken;
- Aandacht voor de doorgaande lijn po-vo.

8 Samenvattende conclusies

Achtergrond

- Het Samenwerkingsverband V(S)O Eemland wil beter inzicht krijgen in hoe de doelen uit het Ondersteuningsplan 2023-2027 concreet worden vertaald naar acties in de scholen en of deze bijdragen aan het behalen van de (in het ondersteuningsplan) gestelde doelen. In dat kader heeft KBA Nijmegen een vragenlijst ontwikkeld en uitgezet bij 21 scholen: eerste meting voorjaar 2024, tweede meting voorjaar 2025.
- De tweede meting bevatte grotendeels dezelfde vragen als de eerste, met aanvullend vragen over passend onderwijs in de klas en het aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen. De vragenlijst geeft aanknopingspunten voor de dialoog tussen het samenwerkingsverband en de scholen over interventies en doelrealisatie.
- Opgemerkt moet worden dat de resultaten slechts een deel van het beeld geven; aanvullende (en op een andere manier verzamelde) informatiebronnen zijn nodig voor een volledig overzicht (denk aan cijfers over inzet, middelen en resultaten). De rapportage richt zich op het algemene niveau van het samenwerkingsverband en dient als input voor verdiepende gesprekken op schoolniveau.

Doelen samenwerkingsverband

- Het Ondersteuningsplan 2023-2027 richt zich op drie hoofdambities:
 1. Hoge kwaliteit van ondersteuning
 2. Samen naar meer inclusief onderwijs
 3. Samenwerking tussen SWV PO De Eem en SWV V(S)O Eemland
- Alle 21 scholen zetten in op minimaal één doel van het samenwerkingsverband:
 - 13 scholen richten zich *uitsluitend* op doelen van het samenwerkingsverband;
 - 8 scholen combineren deze met eigen aanvullende doelen/acties, vaak gebaseerd op specifieke school- of populatiekenmerken. Het gaat dan met name om activiteiten als nascholing en trainingen (mentoren/coaches/ortho's) en de inrichting van het schoolgebouw.
- Kijkend naar het aantal scholen dat inzet op de specifieke doelen van het samenwerkingsverband, wordt zichtbaar dat 18 scholen inzetten op 'hoge kwaliteit van ondersteuning', 19 scholen op 'samen naar meer inclusief onderwijs' en 11 scholen op 'samenwerking tussen SWV PO De Eem en SWV V(S)O Eemland.

Hoge kwaliteit van ondersteuning

- De meeste scholen zetten breed in op het verbeteren van de ondersteuningsstructuur, uitvoering van zorgplicht en maatwerk.
- In de tweede meting is met name een afname zichtbaar in het aantal scholen dat inzet op het verstevigen, optimaliseren en borgen van kwaliteitsinstrumenten.
- Knelpunten zijn vooral de (combinatie van) wachtlijsten en veranderingen bij externe hulpverlening, toename aantal en complexiteit ondersteuningsvragen, onvoldoende vaardigheid bij docenten om ondersteuningsvragen op te pakken en knelpunten in relatie tot de interne organisatie (zoals personeelwisselingen).
- Ten aanzien van de resultaten valt op dat iets minder scholen positieve resultaten, zoals minder verwijzingen naar VSO of drukvermindering op ondersteuningsteams, rapporteren.

Samen naar meer inclusief onderwijs

- De meeste scholen zetten in op het organiseren van expertise en specifieke ondersteuning in de school. In iets mindere mate (ook in vergelijking met de eerste meting) noemen scholen het intensiveren van de samenwerking tussen school en jeugdzorgpartners en het zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling van leerlingen. Een minderheid van de scholen zet in op intensivering van de samenwerking met het speciaal onderwijs.
- Knelpunten zijn grotendeels hetzelfde als genoemd bij 'hoge kwaliteit van ondersteuning', namelijk toename aantal en complexiteit ondersteuningsvragen, wachtlijsten bij externe hulpverlening en knelpunten in relatie tot de interne organisatie.
- Resultaten richten zich vooral op de integratie van ondersteuning binnen de school en een kwalitatief goed AOJ-team in de school. Toch benoemen – in vergelijking met de eerste meting – in de tweede meting iets minder scholen (dergelijke) positieve resultaten.

Samenwerking SWV-PO en SWV-VO

- Activiteiten richten zich vooral op verbinding van de ondersteuning po/vo en de aandacht in OPP's voor de aansluiting po/vo.
- Knelpunten betreffen met name onvolledige en kwalitatief onvoldoende informatieoverdracht vanuit het PO en de constatering dat er niet altijd een warme overdracht is.
- Als positief aspect wordt benoemd dat steeds meer scholen goed contact hebben met basis-scholen en ook in de resultaten is zichtbaar dat de meeste scholen contact hebben met basisscholen over aansluiting van de ondersteuning.

Inzet passend onderwijs in de klas

- Vrijwel alle scholen (20 van de 21) hebben het ontvangen budget dat hun school heeft gekregen – voor het versterken van passend onderwijs in de klas – reeds ingezet.
- Meest voorkomende manieren van inzet van het budget zijn de inzet van interne deskundigen om docenten (extra) te ondersteunen en het organiseren van scholingen. Scholingen richten zich onder andere op coachingsvaardigheden, groepsdynamiek, omgaan met weerstand/stress, maar ook op specifieke ondersteuning zoals (hoog)begaafdheid, ADHD, ASS, traumasensitief onderwijs en straatcultuur.

Doelmatigheid aanbod aan (hoog)begaafde leerlingen

- De meeste scholen versterken het aanbod HB door de (grotere) inzet van de expertisedrager HB en/of zetten in op individuele begeleiding voor (hoog)begaafden.
- De meeste scholen hebben de functie van expertisedrager HB opgenomen in het SOP.
- De rol/functie van de expertisedrager HB in de school richt zich met name op deelname in kennisnetwerk(en) (binnen of buiten het SWV), opstellen, aanpassen en/of aanscherpen van HB-beleid, ondersteunen van docenten bij het bieden van een passend aanbod voor HB-leerlingen en (helpen) signaleren van hoogbegaafdheid bij leerlingen.
- Duidelijk is dat de zichtbaarheid, merkbaarheid en herkenbaarheid van de expertisedrager HB – voor zowel onderwijsprofessionals (docenten, ondersteuningscoördinatoren, etc.) als voor HB-leerlingen en hun ouders – beter kan.
- Veel expertisedragers HB hebben de Novilo-opleiding gevolgd (anderen alternatieve opleidingen).
- Succesfactoren in relatie tot de versterking van het HB-aanbod: zichtbaarheid van en begeleiding door HB-specialist(en), noodzaak en draagvlak, kennis en begrip, facilitering en borging. Knelpunten richten zich op beleid, tijd en prioriteit, kennis en expertise van docenten en motivatie (hoog)begaafde leerling.

